

Mehanizam za rješavanje sporova između ulagateljâ i država predviđen sporazumom o slobodnoj trgovini između Europske unije i Kanade (CETA) u skladu je s pravom Unije

Kanada, s jedne strane, i Europska unija i njezine države članice, s druge strane, potpisale su 30. listopada 2016. sporazum o slobodnoj trgovini: Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (u daljnjem tekstu: CETA).

Svrha dijela sporazuma CETA posvećenog ulaganjima je, među ostalim, uspostava mehanizma za rješavanje sporova između ulagateljâ i država. U tom se okviru predviđa stvaranje suda i žalbenog suda kao i, dugoročno, multilateralnog suda za ulaganja. Tako se predviđa uspostava sustava sudova za ulaganja (Investment Court System, ICS).

Kraljevina Belgija je 7. rujna 2017. podnijela Sudu Europske unije zahtjev za mišljenje¹ o usklađenosti tog mehanizma za rješavanje sporova s primarnim pravom Unije. Ona u biti izražava dvojbe u odnosu na učinke tog mehanizma na isključivu nadležnost Suda za konačno tumačenje prava Unije i, posljedično, na autonomiju pravnog poretka Unije u odnosu na njegovu usklađenost s općim načelom jednakog postupanja i zahtjevom djelotvornosti prava Unije te u pogledu toga poštuju li navedeni mehanizam pravo na pristup neovisnom i nepristranom sudu.

U svojem današnjem mišljenju Sud ponajprije podsjeća da je međunarodni sporazum koji predviđa osnivanje suda zaduženog za tumačenje njegovih odredaba i čije odluke obvezuju Uniju načelno u skladu s pravom Unije. Osim toga, takav međunarodni sporazum može utjecati na nadležnosti institucija Unije samo ako su ispunjeni bitni uvjeti za očuvanje naravi tih nadležnosti i, dakle, ako se ne utječe na autonomiju pravnog poretka Unije, koja počiva na ustavnom okviru koji joj je svojstven. Iz tog okvira proizlaze, među ostalim, osnivačke vrijednosti Unije, odnosno one poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava.

Kako bi se zajamčilo očuvanje tih posebnih značajki i autonomije pravnog poretka koji je tako stvoren, Ugovori su uspostavili pravosudni sustav namijenjen osiguranju usklađenosti i jedinstva u tumačenju prava Unije. U tom pogledu Sud naglašava da se pravu Unije ne protivi ni osnivanje suda, žalbenog suda i, kasnije, multilateralnog suda za ulaganja, ni to da im se CETA-om dodijeli nadležnost za tumačenje i primjenu odredbi sporazuma u skladu s pravilima i načelima međunarodnog prava koja se primjenjuju među strankama CETA-e. Nasuprot tomu, ti sudovi, s obzirom na to da su vanjski u odnosu na pravosudni sustav Unije, ne mogu biti ovlašteni tumačiti ni primijeniti odredbe prava Unije osim onih iz CETA-e kao ni donositi pravorijeke koji sprečavaju institucije Unije da funkcioniraju u skladu s njezinim ustavnim okvirom.

U ovom slučaju Sud smatra da CETA ne dodjeljuje predviđenim sudovima nikakvu nadležnost za tumačenje ili primjenu prava Unije osim one koja se odnosi na odredbe tog sporazuma. U tom okviru Sud, među ostalim, naglašava da se, u slučaju kada kanadski ulagatelj nastoji osporiti mjere koje je donijela država članica i/ili Unija, Uniji sporazumom dodjeljuje ovlast utvrđivanja toga mora

¹ na temelju članka 218. stavka 11. UFEU-a

li se spor, s obzirom na pravila o podjeli nadležnosti između Unije i država članica, pokrenuti protiv te države članice ili protiv Unije. Isključiva nadležnost Suda za odlučivanje o podjeli nadležnosti između Unije i država članica tako je očuvana.

Osim toga, Sud ističe da bi nadležnost Suda CETA-e i Žalbenog suda CETA-e utjecala na autonomiju pravnog poretka Unije kad bi bila uređena tako da ti sudovi mogu, u okviru svojih ocjena ograničenjâ slobode poduzetništva iz zahtjeva, dovesti u pitanje razinu zaštite javnoga interesa zbog kojeg je Unija uvela takva ograničenja u odnosu na sve subjekte koji ulažu u trgovački ili industrijski sektor unutarnjega tržišta o kojem je riječ. Međutim CETA sadržava odredbe kojima se navedene sudove lišava svake nadležnosti da dovedu u pitanje odabire koji su unutar stranke demokratski doneseni u području, među ostalim, razine zaštite javnog reda, javne sigurnosti, javnog morala, zdravlja ili života ljudi i životinja ili zaštite sigurnosti hrane, zdravlja bilja, okoliša, dobrobiti na radnom mjestu, sigurnosti proizvoda, potrošača ili još temeljnih prava. Posljedično, taj sporazum ne utječe na autonomiju pravnog poretka Unije.

U odnosu na usklađenost predviđenog mehanizma s općim načelom jednakog postupanja, Sud ističe da, iako se CETA-om želi kanadskim ulagateljima koji ulažu u Uniji dodijeliti posebno pravno sredstvo protiv mjera Unije, situacija tih ulagatelja nije usporediva s onom ulagateljâ država članica koji ulažu u Uniji. Jednako tako Sud zaključuje da CETA ne utječe na djelotvornost prava Unije samo zato što bi pravorijek suda koji je tim sporazumom uspostavljen mogao, u iznimnim okolnostima, imati učinak neutraliziranja novčane kazne zbog kršenja prava tržišnog natjecanja koju je izrekla Komisija ili tijelo države članice nadležno za tržišno natjecanje. Naime, pravo Unije sâmo omogućava ukidanje novčane kazne kad je ona zahvaćena pogreškom koja odgovara onoj koju može utvrditi Sud CETA-e.

Što se tiče usklađenosti mehanizma za rješavanje sporova s pravom na pristup neovisnom sudu, Sud utvrđuje da je cilj tog sporazuma učiniti Sud CETA-e dostupnim svim kanadskim poduzećima i fizičkim osobama koje ulažu u Uniji te svim poduzećima i fizičkim osobama države članice Unije koje ulažu u Kanadi. Unatoč tomu, zbog nepostojanja režima koji bi osiguravao financijsku dostupnost suda i žalbenog suda fizičkim osobama i malim i srednjim poduzećima (MSP) taj bi mehanizam u praksi mogao biti dostupan samo ulagateljima koji raspolažu velikim financijskim sredstvima. Sud međutim smatra da su obveze koje su Komisija i Vijeće preuzeli kako bi osigurali dostupnost predviđenih sudova MSP-ovima dovoljne, u okviru postupka davanja ovog mišljenja, da bi se zaključilo da je CETA u skladu sa zahtjevom dostupnosti. Naime, te obveze uvjet su da Unija odobri taj sporazum.

Konačno, Sud zaključuje da sporazum CETA sadržava dovoljna jamstva za osiguranje neovisnosti članova predviđenih sudova.

NAPOMENA: Država članica, Europski parlament, Vijeće ili Komisija mogu pribaviti mišljenje Suda o tome je li predviđeni sporazum u skladu s Ugovorima ili o nadležnosti za sklapanje tog sporazuma. Ako je mišljenje Suda negativno, predviđeni sporazum može stupiti na snagu samo ako se izmijeni ili ako se revidiraju Ugovori.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) mišljenja objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Snimke s objave mišljenja dostupne su na „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.